

**IVN - afdeling
Peize**

info

**Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
April 2013, nummer 1**

**IVN-Peize 50 jaar!! • Een zwaluwtil voor het dorp
Vossen in De Onlanden • Peizer ooievaars in beeld**

Colofon

Voorzitter vacant

Secretaris en districtscontacten
Sophie Kattouw
Dubbelooflaan 12, 9321 LK Peize
Tel: 050-5033303

Penningmeester en ledenadministratie
Henk Wilkens
Baggelaar 9, 9321 AS Peize
Tel: 050-5033614

Bestuurslid en redactie Info
Janneke Krooneman
Kerkstraat 19, 9321 HA Peize
050-3146968

Bestuurslid
Yolanda van der Veen
Karlingakkers 1, 9321 EM Peize
050-3185709

e-mail: ivn.peize@gmail.com
website: <http://ivn.nl/afdeling/peize>

Van de Redactie

Wat was het spannend in december! We hadden immers gekozen voor een face-lift van de Info. En dan maak je als bestuur en redactie een aantal keuzes, over de aanpak, de kosten, en over hoe het er uit moet gaan zien. Het eerste full-colour exemplaar dat in december op de mat viel was het resultaat. Met spanning hebben we de eerste reacties afgewacht: zou het wel in de smaak vallen bij de lezers? Nou, we hebben genoten van de vele complimenten! En dat is leuk! Heel leuk! Ook prikkelt het onze leden: we hebben weer een paar prachtige bijdrages met fraaie kleurenfoto's voor de huidige Info ontvangen.

Natuurlijk zijn er ook een aantal kritische vragen gesteld: Is het niet veel te duur? En waarom moet een natuurvereniging zijn blad verpakken in plastic? Het blad is even duur als de vorige Info. Door een modernere werkwijze, en gebruikmakend van web-tools, kunnen we nu voor hetzelfde geld een full-colour blad samenstellen en direct laten adresseren! Het wordt verpakt in een plastic hoesje, zodat het niet gevouwen of dichtgeplakt hoeft te worden (dit gebeurde met de vorige info wel, met adresstickers). Het voorkomt bovendien dat de Info verkreukelt of verloren gaat tussen reclamefolders in de brievenbus. Vanzelfsprekend is het plastic hoesje van duurzaam gerecycled materiaal!

Wil je ook een bijdrage leveren voor de info, liefst met prachtige kleurenfoto's (>500kb), twijfel dan niet en stuur je bijdrage op **voor 15 augustus** naar de redactie: ivn.peize@gmail.com.

Van de bestuurstafel

Het is 21 maart, normaliter het begin van de lente. Buiten dwarrelen de sneeuwvlokken naar beneden en in de tuin is er op de sneeuwklonkjes na nog geen spoor van de lente te ontdekken. Maar deze winter stelt niet zoveel voor vergeleken met de winter van 1962/63. Reinier Paping won de Elfstedentocht. De schaatsers vertrokken bij een temperatuur van -18 graden, een harde oostenwind en veel stuifsnieuw. In deze barre winter organiseerde De Natuurwacht "Roden", met de Peizer leden G.Ensing, H.Koning en G. Rossing vogelvoedingen. In deze jaren werd het landschap ten zuiden van Peize drastisch veranderd door de ruilverkavelingen aan de zuidkant van Peize. Het Bunnerveen ging op de schop. Er kwamen rechte stukken land, doorsneden met rechte sloten en rechte ruilverkavelingswegen. Het Peizerdiepje werd gekanaliseerd en de Grote Matsloot gegraven. Het was een zegen voor de landbouw, maar een ramp voor de natuur! De veranderingen van het landschap en de georganiseerde vogelvoederacties waren de aanleiding voor een aantal echte natuurliefhebbers om een Natuurbeschermingsvereniging in Peize op te richten. De vereniging begon met 13 leden. Dat was dus 50 jaar geleden het begin van IVN Peize. De nieuwe vereniging stelde zich tot doel: het bevorderen van het behoud van natuur en landschapsschoon, het beschermen van de flora en fauna en het wekken van belangstelling voor de natuur. En nu 50 jaar later zijn de doelstellingen van vroeger nog steeds broodnodig.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering hebben we afscheid genomen van bestuurslid Elly Wielink. Elly blijft zich gelukkig betrokken voelen bij het IVN gebeuren. Daarom zijn we welkom bij haar in de pas aangelegde boomgaard voor de feestelijke BBQ op 8 juni. Elly, we hebben een mooie tijd met je gehad, dank voor alles. Yolanda van der Veen heeft zich aangemeld als nieuw bestuurslid, ze stelt zich voor op de volgende pagina.

Dit jubileum jaar willen we een aantal activiteiten voor jong en oud organiseren om dit heugelijke feit te vieren. De activiteiten- en de jeugdcommissie hebben al een mooi programma klaar. Het bestuur nodigt u hierbij van harte uit voor een feestelijke BBQ op 8 juni (Op 8 juni is ook de weidevogel excursie naar Kollumerpomp. Ben Stellink heeft ons verzekerd dat we ruim op tijd terug zijn voor de BBQ). Eind augustus komt de volgende INFO uit. De redacteur en de secretaris wonen al een poos met plezier in Peize, maar zijn toch wel een beetje import Peizenaren. Wij willen u vragen om in de pen te klimmen om wat over vroeger te schrijven. Het hoeft beslist niet met de digitale postduif, het mag ook een handgeschreven briefje zijn en dat kan gewoon bij één van de bestuursleden in de brievenbus.

Tot slot hopen we dit voor- of najaar een zwaluwtil te plaatsen bij de vijver van de Lange Streeken II. (zie INFO NR. 2 van 2011) De aanvraag voor de bouwvergunning is bij de gemeente en aannemer

Frankena in Wommels gaat de til maken.

Op de voorpagina klimt Jan Miske met een grote boodschappentas naar boven om de jonge ooievaars uit het nest in Peize te halen om te ringen. De jonge ooievaars houden zich dood en zijn gemakkelijk in een tas te stoppen. Kijk goed naar zijn jasje, er staan 2 ooievaars achter op. Jan Miske is een bevoegd ringer van de Stichting Ooievaars Research en Knowhow of te wel STORK. Op de achterzijde pronkt een Peizer ooievaar, prachtig vastgelegd door Ane van Rees in De Onlanden.

Beste mensen, wij verlangen met u naar de lente en we gaan voor de volgende 50 jaar.

Yolanda van der Veen, even voorstellen

Al een jaar lang zat ik me te bedenken dat ik wel wat voor het IVN in Peize wilde doen. Ik had al een paar keer meegeholpen om de heemtuin aan te pakken in het voorjaar en ik merkte gewoon dat mijn hart er ligt. De natuur. Als er een vogeltje fluit, dan plak ik er een naam op: het kopje thee, kopje thee van een koolmees, het belletje van de pimpelmees, het hoge geluid van de goudhaantjes en het miauwen van de buizerd. Maar ook paddenstoelen, planten en sterren hebben mijn belangstelling. Ik ben van mijn 12e tot en met mijn 25e lid geweest van de Jeugd bond voor Natuur en Milieustudie (voorheen ACJN) en wel van afdeling Meppel, Athene Noctua. Elke zaterdag of zondag hadden we een excursie, op de fiets naar de Dwingelose Heide of naar Havelte naar de eindeloze heidevelden. En uiteraard op kamp, ik ben ook vaak op Vlieland geweest en dan zaten we te tellen of een scholekster zat te pikken of te slikken en of dit dan verband hield met eb en vloed of dit pikken of slikken vaker of minder vaak gebeurde. We deden al kleine onderzoekjes. Wie ik ben? Mijn naam is Yolanda van der Veen, 43 jaar oud, geboren en opgegroeid in Meppel. In Groningen de HBO-V doorlopen en Sociologie gestudeerd. Tegenwoordig werk ik bij Team Opleiding van GGZ Friesland en organiseer ik allerlei cursussen voor de medewerkers. Een leuke en drukke parttime baan. Ik ben een echte organiserende regelneef. Mijn tijd is soms helaas beperkt door de dagelijkse bezigheden van een gezin. Sinds 2003 wonen we (mijn man Huib, dochter Eline en zoon Bonne) in Peize. Naar volle tevredenheid. Door de drukte schiet het natuurbeleven er bij in. Wel

Feestelijke jubileum BBQ op zaterdag 8 juni! Komt allen!

We bestaan 50 jaar. Alle reden om samen met u het glas te heffen, en gezellig een lekker hapje te eten. Van de BBQ! Het zal toch wel een keer zomer worden, nemen wij aan! Hoewel we als IVN een flinke duit in het zakje zullen doen om de BBQ te bekostigen, vragen we wel een kleine bijdrage aan de deelnemers, van 10 euro per persoon, en kinderen tot 12 jaar kunnen gratis mee! Er zal biologisch vlees zijn, vegetarische gerechten, (eigengemaakte) salades, en de kinderen kunnen zich uitleven met het brouwen van heuse heksensoep en zelf hun broodjes bakken bij een kampvuur. Maak je zelf lekkers of moois met grondstoffen uit de buurt, zoals bijvoorbeeld honing, jams, sapjes, kunst, nestkasten, of wat dan ook, schroom niet, en neem het mee! Wij zorgen voor een kraampje en bieden je de mogelijkheid eigen gemaakte spullen en lekkernijen te gebruiken, te delen, en/of te verkopen! Het is wel handig als je zelf je bord, bestek en een beker/glas meeneemt, en een stoel om op te zitten.

bekijken we www.beleefdelente.nl elke dag even en ook www.volgdevos.nl is bijzonder leuk om naar te kijken. Ik hoop met mijn toetreden tot het bestuur van het IVN in Peize dat ik ook daadwerkelijk weer wat vaker de Onlanden in zal trekken. Laatst ben ik al wel even op zoek geweest naar de Zeearend die er zat, maar helaas niet gezien. Ik heb veel zin om me in te zetten voor het IVN in Peize, dus binnenkort: tot ziens!

Groeten, Yolanda van der Veen

Op pad in De Onlanden

Onlangs is het Jaar van de Slang begonnen, in China althans. In ons eigen land kun je kiezen welk jaar het is, afhankelijk van je voorkeuren of betrokkenheid. Zo is er het Jaar van de Patrijs (Sovon), of van de Steenmarter (Zoogdiervereniging), de Vuursalamander (RAVON), de Geelgors (Avifauna Groningen), enz. Als jezelf respecterende natuurorganisatie kun je niet om de 'Jaar van ...' hype heen, lijkt het. In De Onlanden doen we daar niet aan mee. Elk jaar is het Jaar van De Onlanden, zullen we maar zeggen. Maar voor mezelf heb ik besloten dat dit het Jaar van de Vos wordt. Ik ga nauwkeuriger bijhouden waar ik het dier of zijn sporen zoal vind in De Onlanden. Ik kom die sporen namelijk op veel plaatsen in het gebied tegen, maar waar precies en hoe vaak blijft in mijn hoofd een beetje vaag. Daardoor kan ik soms niet goed weerwoord bieden aan die mensen die te pas en (vooral) te onpas de Vos overal de schuld van geven en roepen dat het er veel te veel zijn.

Opletten dus, tijdens mijn vele tochtjes door De Onlanden. Ik hoef er voor de Vos niet speciaal op uit. Ik kom de sporen vanzelf wel tegen tijdens het veldwerk. En met een beetje geluk krijg ik de Vos zelf ook nog te zien.

Tijdens de vorstperiode in januari was dat al een paar keer het geval. Sneeuw en ijs hebben voor- en nadelen voor de Vos. Bevroren sloten maken het makkelijk om door het gebied te trekken op zoek naar voedsel. Dat voedsel is vaak ook makkelijker

te verschalken, doordat het zich verzamelt in waken (watervogels) of doordat het langduriger voedsel moet zoeken en zich dus bloot geeft (muisen, hazen, ganzen). Nadeel voor de Vos is dat veel voedsel wegtrekt of onder een sneeuwlaag verdwijnt. En zelf moet de Vos ook meer voedsel eten om de kou te overleven. Daardoor zijn in winterse omstandigheden vaker jagende Vossen te zien. In januari zag ik op twee plekken een Vos. Ook van andere bezoekers van De Onlanden kreeg ik meldingen binnen. Die waarnemingen komen uiteraard op mijn verspreidingskaart van de Vos te staan. Vandaag ben ik meer op zoek naar sporen. Er ligt een vers laagje sneeuw, waarin de pootafdrukken

van alles (en iedereen) dat in De Onlanden rondloopt mooi achterblijven. Dat geeft zeer veel informatie over wat er leeft in het gebied. Reeën, hazen, fazanten, marters, muizen en de vos. Veel kun je zo redelijk goed inventariseren.

Vossen maken graag gebruik van de paden die wij in De Onlanden aangelegd hebben. Dat loopt een stuk makkelijker dan de dichtbegroeide en halfbevroren moerassen. Vossensporen zijn dus vaak te vinden op paden. Je moet alleen uitkijken dat het niet een hond geweest is, die er gelopen heeft. Met een beetje oefening zijn Vos en een hond van gelijke grootte wel uit elkaar te houden. De vuistregel is eigenlijk 'hond = rond', dat wil zeggen: de omtrek van de pootafdruk van een hond is min-of-meer rond, terwijl die van een Vos ovaal is in de lengterichting. Ook laat een Vos vaak een karakteristiek, enigszins slingerend spoor achter. Inderdaad vind ik op verschillende paden en bevroren sloten verse sporen van Vos. Om erachter te komen of de sporen van één of van meerdere dieren zijn, zou ik de sporen eigenlijk een eind moeten volgen. Daar heb ik geen tijd voor en bovendien: die Vos kan wel over het ijs lopen, maar voor mij is het niet dik genoeg. Een ander duidelijk teken dat ergens Vos aanwezig is zijn de keutels. De vorm en kleur van de vossenkeutel zijn erg variabel. Dat geeft dus geen zekerheid, vooral als er ook honden in de buurt zijn. De typische vossengeur en de plek waar de keutel ligt vertellen meestal meer. De keutels dienen namelijk als markering van het vossenterritorium. Vaak wordt daarom een bultje (molshoop) of een ver-smalling in het pad (dam over een sloot bijvoor-

beeld) uitgekozen. De keutels liggen dan goed zichtbaar en ruikbaar op een plek waar je wel langs móet komen. Heel vaak vind ik ook keutels op de plaats waar een andere rover (marter, havik of buizerd) een prooi gegeten heeft. Het lijkt wel of de Vos met die keutel wil zeggen "en toch is het mijn gebied".

Nu zijn de meeste keutels onder de sneeuw verdwenen en moet ik het vooral van de loopsporen hebben. Maar als die straks, met de sneeuw, gesmolten zijn, heb ik altijd de keutels nog als bewijs dat de Vos ook thuis is in De Onlanden.

Wim van Boekel

Wilgen snoeien in Peize

De wilgensnoeigroep van IVN afdeling Peize onderhoudt circa 100 wilgen in en rond Peize. De snoeigroep knut nu reeds 25 jaar de wilgen in en rondom Peize. Naast de Peizer wilgen worden nu ook de wilgen van Roderwolde langs het fietspad door ons verzorgd (zie foto). Chris Arends en Be Hagenauw zijn de snoeiers van het eerste uur, waarna ikzelf 15 jaar geleden ben gaan deelnemen. Jan Jansen is 7 jaar geleden gestart, en onlangs is ook Chris Pelle opgenomen in de groep. Even bij elkaar opgeteld: samen is er dan zeker 350 jaar levenservaring betrokken bij het onderhoud aan de wilgen! Met vol enthousiasme! De gereedschappen die wij gebruiken worden ieder jaar door Landschaps Beheer Drenthe ter beschikking gesteld.

Guido vd Muyzenberg

Werkgroep Hopteelt 2013

Op de ochtend van zaterdag 23 maart zijn de eerste werkzaamheden in de Hoptuin weer gestart. Deze werkzaamheden en de komende onderhoudswerkzaamheden in de loop van dit seizoen zullen hopelijk weer de prachtige hobbellen op leveren in september. Na deze start zijn wij in principe op de eerste en derde maandag van de maand 's avonds van 19.00 – 20.00 uur in de tuin aan het Noordsepad bezig met onderhoudswerk. Iedereen is van harte welkom om dan eens langs te komen, en wie zin heeft kan altijd mee helpen.

De volgende data kunnen jullie ons op de tuin aantreffen:

8/4	22/4	6/5	13/5	3/6	17/6
1/7	15/7	5/8	19/8	2/9	16/9

Tot ziens in de Hoptuin!

Namens de werkgroep Hopteelt,
Ben Stellink.

De hoptuin. Foto: Ben Stellink

Loof de kievit

Ik kan me de weilanden vol kieviten nog herinneren als de dag van gisteren. Hun ongeëvenaarde baltsvluchten, hun geluiden, hun mooie nestjes met eieren, hun kuikens. Ik ben nu 52 jaar en ik spreek over de jaren 70-80 dat er nog zoveel kieviten waren in het Westerkwartier. Wat heb ik een hoop eieren gevonden, die ik overigens nooit meenam. Ik herinner me duidelijk de natte weilanden waar de meeste nestjes lagen, gemaakt van o.a. strootjes afkomstig van in de winter uitgereden vaste mest.

Ieder jaar verheug ik me er weer op om de eerste kieviten weer waar te nemen. Terug van weggevoerd, gevluht voor de winter in Nederland. En de laatste jaren hebben we nogal weer wat winters en is dat gunstig voor de kievit? Ik dacht altijd van wel, dat ze hun voedsel vergaren op de grens met de winter maar niets is minder waar las ik laatst in het tijdschrift Vogels. Wat blijkt? Uit onderzoek is naar voren gekomen dat wanneer ook in Frankrijk veel sneeuw ligt, de kievit in de sneeuwvrije bermen van de (snel) wegen hun voedsel zoeken en daarbij komen vele kieviten om het leven. Uit tellingen heeft men geconcludeerd dat om de 600 meter een kievit wordt doodgereden. Dit omgerekend in het aantal kilometers auto(snel)wegen komt men op een schatting van 200.000 kieviten die vorige winter daar zijn omgekomen als verkeersslachtoffer!

Tel daarbij de hoeveelheid kieviten op, die neergeschoten worden door jagers in Frankrijk, zo'n 250.000 per jaar (in 1983-84 nog 1,3 miljoen!) en een kind kan begrijpen dat er veel minder kieviten terugkomen van hun jaarlijkse wintertrek dan dat er vertrokken zijn. Onbegrijpelijk dan ook dat in Friesland, waar nog steeds geraapt mag worden, men het aantal te rapen eieren **omhoog** geschroefd heeft tot zo'n 7000 stuks!

Afgelopen week toen het nog zo'n ongekend mooi voorjaarsweer was, fietste ik door de Onlanden en werd blij verrast met de (naast de zingende veldleeuweriken) nog steeds ongeëvenaarde voorjaarsbuitelingen van de eerste kieviten! En waar waren ze het meest actief? Jawel, op de natste percelen. Prachtig dat zo naast de deur een uniek natuurgebied ontstaat waar de kievit zich in ieder geval nog een beetje in zijn element voelt. Goh, wat mis ik dat geluid en die aanwezigheid van die prachtige kieviten zoals het 30 jaar geleden was en dat is dan ook de reden dat ik ze schilder in al hun facetten. Mijn manier om ook thuis te kunnen genieten van deze prachtige vogel die ooit zo massaal voorkwam in Nederland.

Zie ook www.denatuurschilder.nl
Johnny Snip.

Excursie naar beheer Weidevogels in Kollumerpomp.

Het gaat slecht met de weidevogels in Nederland, zowel in natuurgebieden als op het boerenland. Miljoenen euro's aan subsidie ten spijt, is de negatieve trend nog niet doorbroken. In het besef dat het anders moet, en ook kan, heeft het familiebedrijf van veehouder Hessel Agema in Kollumerpomp een opmerkelijke stap genomen: de oprichting van de stichting Skalsumer Natuurbeheer.

De vijf leden van het stichtingsbestuur hebben allemaal een andere achtergrond. Wat ze gemeen hebben, is hun betrokkenheid bij de problematiek van de weidevogels en de wil er wat aan te doen. Het gebied waar de Stichting Skalsumer Natuurbeheer actief is, ligt bij Kollumerpomp, dicht bij het Lauwersmeer in het noordoosten van de provincie Friesland.

Kruidenland Skalsumernatuurbeheer

De landerijen van de familie Agema liggen naast de Gruyts, een natuurgebied van Staatsbosbeheer dat grenst aan een voormalige zeeslenk. Rond 1300 werd het gebied bedijkt. Via de oude slenk wordt sindsdien het water van de hogere landbouwgronden afgevoerd. Het werkgebied van Skalsumer Natuurbeheer omvat 70 hectare grasland, 9 hectare snijmaïs en 10 hectare tarwe. Het geheel maakt deel uit van een typisch open kleiweidegebied, met in potentie uitstekende omstandigheden voor weidevogels.

Kievitsnest. Foto: Skalsumernatuurbeheer

Grutto. Foto: Skalsumernatuurbeheer

De stichting organiseert geregeld groepsexcursies, op speciaal voor dit doel ingerichte boerenwagens. *Onze excursie zal worden gehouden op zaterdag 8 juni om 13.00 uur, duur plusminus twee uur. De kosten zijn 10 euro per persoon, dit is inclusief koek en koffie.* Na een presentatie in de stal wordt een rondrit gemaakt door de weilanden. U kunt dan met eigen ogen de maatregelen zien die gedaan zijn om een zo optimaal mogelijk biotoop voor de weidevogels te maken. Randenbeheer, weidevogel waterpeil, schuine sloot taluds, plas/dras, uitgestelde maaidata en natuurlijk veel jonge vogels en andere dieren en planten. Veel weidevogels profiteren al van de maatregelen. De aantallen broedparen van Kievit, grutto en tureluur nemen hier de laatste jaren flink toe.

De Excursie.

In de maand mei en juni vinden er regelmatig excursies met een groep van maximaal 20 personen plaats in Kollumerpomp. Het IVN Peize heeft een optie genomen op de datum van **8 juni om 13.00 uur**. Vertrek vanaf de kerk om 11.45 uur (carpoolen). Deze optie blijft open tot 5 mei, daarna zijn wij verplicht ons aan de afspraak te houden, vandaar dat opgave verplicht is.

Opgave tot 5 mei voor deze excursie bij Ben Stellink, benstellink@home.nl of tel: 5033985. Namens de Activiteitencommissie, Ben Stellink

Tureluur. Foto: Skalsumernatuurbeheer

Foto: Ane van Rees: Vliegende ooievaar in De Onlanden

Ooievaars in Peize

Vroeger was er in ieder dorp wel een ooievaarsnest te zien. Ook in Peize was een nest, naast het huis van dokter Swierstra. Vanwege de slechte toestand van het nest en het gevaar voor de kinderen van Swierstra, is het nest weggehaald in 1946.

Het aantal Nederlandse nesten was slechts 94 stuks in 1990, dat ging langzaam omhoog tot ruim 300 in 2000, en in 2010 naar 760 stuks. In 1965 heeft een groepje I.V.N.ers op de Zanddijk weer een nest geplaatst bij de fam. Talens, maar tot broeden is het niet gekomen en het nest is al lang weer verdwenen. Eind 1995 is er door het I.V.N. besloten om weer een nest te plaatsen in het centrum van het dorp. De fam. Luinge stelde hun land ter beschikking aan de Brinkweg.

Op 7 februari 1996 togen we naar Veenhuizen om een lariks te halen uit het bos aldaar, en 8 maart naar Lettelbert voor een stalen kantelinstallatie. Op 13 maart werd door Joop Piek en Jan van Bergen een 1.80 meter diep gat gegraven door de 10 cm dikke vorstlaag heen! De paal werd geschilderd door Geert van Slageren. De ijzeren constructie werd in het gat gezet en van onderen en van boven met beton aangestort en op 25 mrt kwam Bart Talens met de vrachtwagen om de paal in de ijzerconstructie te plaatsen. Het nest werd gemaakt door dhr.v.d. Veen uit Roderwolde van wilgentenen die

we vooraf zelf in Lettelbert hadden gezaagd. Op woensdagmiddag 27 maart werd het geheel officieel recht op gezet. Hiervoor waren schoolkinderen, dhr. Huitink (boswachter uit Veenhuizen), J.Luinge (landeigenaar), P.Kooistra (pachter), en G.Rossing en B.Hagenouw van het I.V.N. uitgenodigd, en er waren een aantal kijkers. Jan kon er die middag niet bij zijn, hij lag toen dankzij het zware werk met hernia in bed.

Op 1 april, 5 dagen later dus, kwam er bij mij een telefoontje van de dames Barkman en Suurd dat er een ooievaar op het nest zat! Niet te geloven dus! Er kwamen wel bezoekers, maar broeden, nee, het nest was niet goed genoeg dus.....

In 1997, op 25 oktober moest het nest gerenoveerd worden, het werd namelijk gesloopt door de kraaien. We hebben het nest opgestoken, vergroot, de paal in de carbo gezet, weer met hetzelfde groepje: Joop, Geert, Ben, en ondergetekende Jan. Vogels kwamen en gingen weer, maar broeden ho maar. Weer raakte het in verval. Toen heeft Jan zelf een nest gebouwd, maar vanwege de MKZ mochten we niet op het land. Dus heeft het nest een jaar in de gemeenteloods gelegen.

Eindelijk, op 12 maart 2002 was het dan zo ver dat met behulp van de heren: v.d .Wijk, v. Montfoort,

Stellink, van Slageren en mijzelf er weer een mooi nest stond. Drie dagen later waren er zeker zes gegadigden voor bewoning!! In dat jaar zijn er voor het eerst jongen grootgebracht aan de Brinkweg.

In maart 2010 was het geheel weer aan renovatie toe, de staander begon door het grote gewicht over te hellen, dus weer een nieuwe paal er onder gezet en een nieuw nest (eigen fabrikaat) met medewerking van H. Ensing met de tractor, L. Hoven met de kettingzaag en leden van de werkgroep. Het geheel kan er weer jaren tegen. In mei 2002 heb ik een '7-ooievaarsnestenfietstocht' uitgezet langs de nesten centrum Peize, nest Beeres Hooghaar, Weehorsterweg, Foxwolde, Roderwolde, Stenhorstdijk, en Achterstewold 6a.

Resultaat:

In 2009 hebben we voor het eerst 2 jongen laten ringen, van het nest centrum, en 2 stuks van het nest Beeres, dit was ook mooi om te zien. In het volgende jaar zijn er 2 van het nest centrum en drie bij v.d.Velde in het Achterstewold geringd. Dat ooievaars „in“ zijn kun je zien aan het aantal nesten in Peize: waren er in 2002 5 stuks, nu in 2013 zijn er 11 stuks! Aan de Brinkweg, Bommelier (vervalen), Peizerwold 2, Achterstewold 2, Rietweg 2, Boerlaan, Hooghaar, en de Weehorsterweg. Nesten waar jongen afgevlogen zijn waren vorig jaar Brinkweg, Peizerwold, Rietweg, en Weehorst.

Het Peizer mannetje met ringnummer 4286 is geboren in Rouwveen in 1991 op het nest van fam. Buiten. Een jaar later was deze ooievaar in de omgeving van Oldenburg (Duitsland) gezien. Van de hier geringde vogels hebben we nog geen gegevens terug ontvangen.

Nog enige gegevens van de in totaal 26 (!) uitgevlogen vogels vanuit het nest Brinkweg:

Jaartal	Aantal jongen uitgevlogen
2002, 2003, 2004, 2005, 2009, 2010, 2011	2
2006, 2007, 2008, 2012	3
2013	?

In de Telegraaf van 28 juni 2012 stonden zelfs foto's van het nest met ouder en jong. Landelijk nieuws dus.

Hopelijk heb ik geen medewerker aan het nest in Peize vergeten te vermelden. Ze worden ook namens de vogels alsnog hartelijk bedankt voor hun medewerking.

Jan van Bergen.

Wat details over de ooievaar:

Na de winter komen ze terug uit het zuiden, als ze hier niet blijven overwinteren.

Februari/maart, het paartje bouwt samen aan het nest met takken en gras.

In maart, paren ze.

April: het vrouwtje legt eieren, 3 à 5 stuks.

Gewicht van een ei is 110 gram en de lengte 90 mm.

Na het tweede ei begint de broed.

Na 33 dagen broeden komt het ei uit.

Een jong weegt gemiddeld 40 tot 90 gram.

De eerste 10 dagen worden ze elk uur gevoerd,

Daarna om de paar uur.

In warme perioden brengen de ouderdieren ook water mee.

Na 43 dagen begint de vliegles.

Na 60 dagen vliegen ze uit.

De ouders voeren dan nog 1 tot 3 weken.

In augustus vliegen ze naar het zuiden, maar een klein deel blijft hier.

Duur van de trek is 8 tot 15 weken. Per dag 150 tot 300 km.

Gemiddelde leeftijd is 13 jaar.

Gewicht 3 – 5 kg.

Spanwijdte 1.80 – 2.20 meter.

Groot ongeveer 1.50 meter.

J. van Bergen

De foto's zijn gemaakt door Jan van Bergen (jonge ooievaars op het nest) en Joop Piek (vliegles)

Ringen van jonge ooievaars

Dat ooievaars nog steeds populair zijn bleek wel bij het ringen van de twee jonge ooievaars van het nest aan de Brinkweg in juni 2011. Onder de kijkers waren veel kinderen, die door de ringer, Jan Miske goed werden betrokken bij dit gebeuren. Tijdens het ringen gaf Jan antwoorden op de vragen die gesteld werden over het hoe en waarom het ringen noodzakelijk is.

Sinds het voorjaar 2002 is er in Peize weer een bewoond ooievaarsnest. Al vele jonge ooievaars zijn vanuit het ooievaarsnest aan de Brinkweg uitgevlogen. We willen het ringen van jonge ooievaars dit jaar opnieuw organiseren, als er tenminste jonge ooievaars zijn! Iedereen die het ringen eens van dichtbij wil meemaken is hierbij van harte welkom. Het ringen kunnen we pas heel kort van te voren regelen, we zullen alles doen om via de gebruikelijke kanalen hier bekendheid aan te geven. Je mag je ook alvast opgeven, zodat we je over de juiste dag en tijdstip vlak van te voren kunnen informeren.

Je kunt je opgeven bij Jan van Bergen Tel. 5033062 of Ben Stellink Tel. 5033985 of per mail Jenavan-Bergen@hetnet.nl of Benstellink@home.nl

Namens de ooievaarswerkgroep, Ben Stellink

Vliegles.....alle begin is moeilijk! Foto J.Piek

Ooievaars-bijgeloof

Vroeger dacht men dat ooievaars geluksbrengers waren.....vandaar dat de ooievaar zelfs tot op de dag van vandaag het symbool is bij geboorte. Ook was het bijgeloof dat een ooievaarsnest op het dak het huis beschermde tegen bliksem en brand. Waarschijnlijk dacht men dat, omdat bij warm weer de ouderdieren grote hoeveelheden water (liters!) meesleepten naar het nest om de jongen extra vocht te geven, om zodoende uitdroging van de jongen te voorkomen.

Een jong blijft doodstil liggen. Je kunt ze zelfs aaien!

Ooievaars en andere vogels in de kunst

Heb je nu helemaal de smaak te pakken, en wil je de ooievaars, maar ook andere vogels van dichtbij bekijken, dan kan dat in galerie De Groninger Kroon in Finsterwolde. Een galerie, beeldentuin en theeschenkerij in het fraaie Groninger Land. Dit voorjaar is daar de expositie "*alle vogels vliegen*".

Hoewel vele vogels zoals patrijzen, veld-leeuweriken, ringmussen en grutto's het best moeilijk hebben, gedijen deze vogels in het noorden van ons land best goed. Hier is het relatief nog dunbevolkt en dus is er nog veel ruimte voor vogels. Ze profiteren van de aangelegde faunaranden en de rust. In de Groninger Kroon kunt u genieten van een waar vogelparadijs.

De deelnemende kunstenaars hebben zich op hun eigen wijze laten inspireren door allerlei vogels zowel op de grond als in de lucht. Schilderijen zoals de prachtige ooievaar die zich ontfermt over de jongen op het nest (door Walter Leon Kuivenhoven), maar ook beeldende kunst in glas, metaal, keramiek en etsen maken deel uit van de expositie.

De Groninger Kroon is te vinden aan de Reiderwolderpolder 2 te Finsterwolde. Een goede uitvalsbasis voor een wandeling door de polders naar de kwelders, waar je kunt genieten van het weidse polderlandschap van het Oldambt. Langs uitgestrekte akkers loop je over dijken via de kwelder naar zee. Hier kun je sporen zien in het landschap die ontstaan zijn door de eeuwenlange strijd tegen het water.

Ooievaar. Walter Leon Kuivenhoven

Ook het woongebied van de zeldzame Grauwe Kiekendief, die sinds een aantal jaren vooral in dit gebied weer voorkomt in Nederland. Een uniek stukje natuurbeleving.

Galerie De Groninger Kroon, Reiderwolderpolder 2, Finsterwolde. Expositie "*alle vogels vliegen*" van 30 maart tot 2 juni. Geopend zaterdag van 14 tot 17 en op zondag van 11- 18 .Ook geopend tijdens Pinksteren. Zie verdere details www.degroningerkroon.nl of bel 0597-354261.

Ooievaar

Hoog boven het dorps gebeuren
in z'n authentieke kleuren
staat de ooievaar voor even
een kleppershow te geven

Klievend door de blauwe lucht
de nek gestrekt in z'n vlucht
zwevend op vleugels wit en zwart
vlieg je rechtstreeks in mijn hart

Brenger van het jonge leven
je hebt ons zoveel te geven
boven op je takkenkroon
is het een dochter of een zoon.

Tea Nijhuis

Foto: Ane van Rees

Egel

Een gestekeld zoogdier is uiteraard heel apart

Als een bol is hij redelijk veilig, wanneer hij wordt getart

Die stiekels op zijn pens maken hem niet populair

Maar veroordeel de egel niet uitsluitend op die scherpe dingen, dat is namelijk absoluut niet fair.

Waar blijft die lente?

Beste lezers, ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik heb het gehad met die kou, natte sneeuw en donkere dagen. En ik moet u eerlijk bekennen dat ik dat niet snel heb, ik hou van de winter, ik hou van sneeuw, schaatsen, skieën, kniekousen, lange donkere avonden en chocolademelk....met slagroom. Maar nu moet het afgelopen zijn, ik wil warmte, krokussen, zon en korte rokken. Goed, dan zijn we het daar over eens. En ik denk dat die gasten in winterslaap er net zo over denken. Een van die langslapers is de egel. Ik kan u verzekeren dat die nog steeds lekker ligt opgerold in een nest van bladeren en verdord gras. Maar bij een aantal dagen met wat hogere temperaturen, die we dus nog niet hebben gehad, gaat die gestekelde knakker aan de wandel. En dan laat *Erinaceus europaeus* (Latijnse naam) er ook geen gras over groeien!

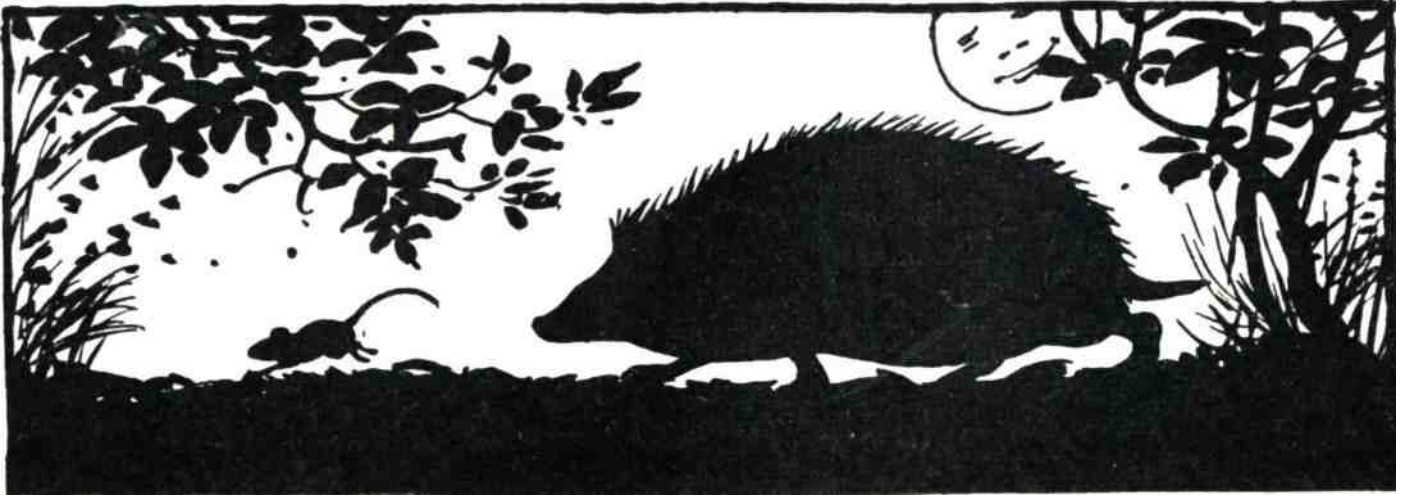
Voortplanting

Hoewel de egel tijdens de winterslaap teert op zijn vetreserves en nog niet op een goede conditie is wanneer hij wakker wordt, is hij na beëindiging van zijn lange tuk al paarij. En dat bedoelde ik met de uitspraak dat de egel er geen gras over laat groeien. De paartijd start dan ook in april en na een draagtijd van 5-6 weken worden er in juni/juli tussen de 3-7 jongen geboren. Eerst blind en roze, maar na een paar uur verschijnen de eerste borstelige witte stekeltjes. In de eerste weken komen er dan steeds meer bruine stiekeltjes tussen de witte. Overigens gaan de zwarte kraalogen open na ongeveer 14 dagen.

Egelstekels

We gaan nog even door over die stekels, want dat maakt die egel nou zo bijzonder. Op een leeftijd van 14 dagen hebben ze ongeveer 2000 stekels. Een volwassen egel heeft er circa 5000. En ja, dan ga ik u iets vertellen wat waarschijnlijk niet bekend is. Zo'n stekel is eigenlijk een geëvolueerde haar en gaat ongeveer een jaartje mee en wordt dan weer vervangen. Een stekel van een volwassen egel is ongeveer 2,5 cm lang en is verdraaid scherp.

illustratie uit: buurkinderen 4, editie 1957

Vijanden

Bij gevaar rolt hij zich op tot een bal en is in deze karakteristieke egelhouding tegen vrijwel al zijn vijanden beschermd. De jonge egels zijn het meest kwetsbaar doordat ze veel minder stekels hebben en hun kringspieren nog niet goed ontwikkeld zijn. Die kringspieren zorgen ervoor dat ie goed opgerold blijft. Een vos weet er af en toe raad mee.

De grootste vijand van de egel is absoluut de autoband. U ziet die platte egeltjes uiteraard ook wel op het wegdek liggen. Enorm jammer eigenlijk. En in de winter sneuvelen er ook veel egels, ongeveer de helft. Ze vriezen dood doordat ze geen goed onderkomen hebben kunnen vinden. Heeft ook absoluut te maken met het feit dat wij in de herfst met die vreselijke bladblazers onze tuin schoon blazen. Verschrikkelijke dingen dus...eigenlijk gewoon egeldoders.

Lente- en zomergevoel

Ik krijg altijd een goed gevoel wanneer ik egels in de tuin zie. In de lente scharrelen ze op zoek naar een partner en in de zomer zie je soms een 'treintje' egels. Een moeder met een stuk of wat kindregeltjes achter zich aan. Overigens bemoeien de kerels zich niet met de opvoeding van de jongen. In de nazomer kun je dan de jongvolwassen (na ongeveer 6 weken verlaten ze de moeder.....of andersom) egels tegenkomen. Zo zat ik vorig jaar in september op een heerlijke avond op mijn hardhouten ligstoel toen er plots een egel onder mij door waggelde. En inderdaad was dit zo'n puber egel.

Totaal niet bevreesd liet hij zich ook fotograferen (zie de foto op de vorige pagina). Ik heb het idee dat ie gewoon aan het poseren was. IVN-lezers prachtige dieren.....dus weg met die bladblazers!

maart 2013, F.A. Klatter

Natuurboekbespreking

Door F.A. Klatter. Al een poosje in mijn bibliotheek, maar ik wil dit boek toch met jullie delen.

Mijn roofvogels is de titel en is geschreven door Rob Bijlsma. Hij is al meer dan veertig jaar roofvogelonderzoeker en klimt ook al zo'n periode in bomen. Als een lenige jesus schiet hij die bomen in. Ooit heb ik een lezing van hem bijgewoond (hij is ook nog eens begenadigd spreker) en toen liet Roeg Rob (zijn bijnaam) zien hoe hij die bomen in komt... met schaatsen. Zonder gekheid die dingen lijken op schaatsen alleen hij draagt ze dan aan de binnenkant van zijn voeten. Schaatsend gaat ie dan naar boven. Maar verdorie, ik wou iets vertellen over zijn laatste boek. Een prachtig boek mag ik wel zeggen. Het is een soort biografie waarin hij van hot naar her gaat. Van humor naar wetenschap, van grappige tekeningetjes naar moeilijke grafieken, van Afrika via Amsterdam naar Drenthe en van leuk geschreven naar echt literair. Ik heb genoten. En dat wil wat zeggen, want met de jaren wordt ik kritischer wat ik lees. Wanneer je dit boek leest dan druipt de passie van de bladzijden.....ik vermoed zelfs dat Roeg Rob zelf een wespendif is.

Titel: Mijn Roofvogels

Auteur: Rob Bijlsma

Uitgever: Atlas

ISBN:9789045021263

Prijs: € 29,95

De Veenbrand van 1959 en 1960

Herinneringen van Be Hagenauw

Tijdens de veenbrand zat ik in de klas bij meester Rozeman in klas 6 in het schooltje van de Pol. Toen we uit het raam keken zagen we buiten dikke rookwolken. Het was meteen duidelijk dat deze rook niet afkomstig kon zijn van bijvoorbeeld boeren die een slootje aan het schoonbranden waren of andere milieu vervuiling. Deze dikke rookwolken waren het gevolg van een heide brand in het Bunnerveen. Het had een tijd lang niet geregend, de heide was kurkdroog en een straffe zuidwestenwind werkte mee om alles wat brandbaar was in de hems te zetten. Na schooltijd gingen we op onderzoek uit. Destijds woonden wij in de Oostingslaan en dat was dus vlakbij het Bunnerveen. Het Bunnerveen, dat ons speelterrein was! Op klompen liepen we op het veenmos, dat was leuk want het zo lekker zompig onder je voeten. Je zakte ook weleens door het mos, met als gevolg je klompen vol water en de sokken kledder nat. Het was zo'n mooi gebied, veel vogels, adders, veenmos, overal gagel en veenpluis. Deze verschrikkelijk brand zal ik mijn leven lang niet meer vergeten. Wij hadden toen nog geen weet wat de gevolgen ervan waren. Het vuur is in een paar uur vanaf de Vaartweg tot aan de bezembinderij van de Gebroeders Kok gekomen. Gelukkig is de wind toen niet naar het zuiden gedraaid, want anders waren er nog meer bunders heide verloren gegaan en was het vuur ook angstvallig dichtbij de huizen gekomen. Een week later joegen de vlammen weer over het Bunnerveen. Achter Bunne deed een harde oostenwind de nog smeulende heide het vuur weer

Bunnerveen vroeger, met hier en daar wat turf

aanwakkeren. En in een ommezien stond de heide weer in brand. Voor ons kinderen was het een feest. Brandweer wagens en militairen zag je aan het werk. Duizenden liters water werden over het smeulende vuur gestort en de huizen moesten ook nat gehouden worden. Voor ons kinderen kon de lol niet op. We kregen tranende ogen van de rook, het roet en de stank. Overigens hadden de volwassenen daar ook last van, maar ze kwamen toch in grote aantallen naar de brand kijken. De tranen in de ogen kwamen ook door echte tranen van verbijstering en verdriet, omdat zoveel moois ineens werd weggevaagd. En nu is het veen op een paar kleine stukjes na helemaal verdwenen door de ruilverkaveling. De wegen die er liggen hadden fietspaden moeten zijn in een met rust gelaten mooi veengebied. Maar gedane zaken nemen geen keer en we zullen ons erbij neer moeten leggen. Wanneer ik op de fiets in de buurt kom, moet ik er toch altijd weer aan denken hoe mooi het daar was. Tot een volgende keer volk.

Be Hagenauw

Zwaluwtil

Op de jaarvergadering van 11 februari hebben we onze plannen besproken om een huiszwaluwtil te plaatsen in Lange Streeken II. Op verzoek van de vergadering hebben we nog een offerte gevraagd aan één van onze Peizer aannemers. Deze offerte was aanzienlijk duurder dan de offerte van aannemer Frankena in Wommels (Friesland). Een aannemer gespecialiseerd in allerlei soorten nestbouw. Tevens geven ze adviezen om de nestgelegenheid voor beschermde vogels tijdens renovaties e.d. te behouden. Ze hebben o.a. met succes een nestkast gebouwd voor de slechtvalk op de Avero toren in Leeuwarden. Bouwbedrijf Frankena is een kleine aannemer en het bedrijf wordt gerund door vader en zoon, beiden hartstochtelijke vogelaars. Vaak worden de nestkasten gemaakt met behulp van mensen met een handicap. Ze hebben inmiddels een flink aantal tillen gemaakt. Zo staan er 5 in het centrum van Hindeloopen, en in maart is een til geplaatst in Otterlo. De til wordt geleverd met een huiszwaluwengeluidsysteem van 12 V met een luidspreker en een timer, de stroom hiervoor wordt geleverd door een zonnepaneeltje op het dak van

de til. En natuurlijk is het aan en uit te zetten met een afstandsbediening. Waarom een huiszwaluwtil? Op de eerste plaats is het voor ons een natuurbescherming- en educatie project: de huiszwaluw is een bedreigde vogelsoort en staat op de rode lijst. Het wegnemen van de overlast van de huiszwaluw is een ander belangrijk aspect. De meeste huiseigenaren in een nieuwbouw wijk zijn niet gecharmeerd van deze rommelmakers onder de dakgoot. We hopen dat de zwaluwen, die in dit gebied van nature voorkomen, onze til snel weten te vinden.

Sophie Kattouw

Waarnemingen in en om Peize. Leuk, grappig, mooi of bijzonder.

Succes voor een havik

Een enorm kabaal van wel 20 kraaien verklapte dat er iets niet pluis was.....In de tuin van onze buren, de fam Doedens aan de Kerkstraat, was een havik erin geslaagd een kraai te grijpen, om deze vervolgens te verorberen onder luid protest van deze kraaienfamilie! Een prachtig schouwspel. En wat een krachtpaster, de havik!

Janneke Krooneman

Bijen

De bijen van de familie Hof hebben de winter goed overleefd. Op 5 en 6 maart hebben ze allemaal gevlogen. Tijdens die eerste vluchten reinigen ze hun darmen. Of met andere woorden ze poepen overal op de auto en de ramen. Tevens zijn ze ijverig op zoek geweest naar stuifmeel, het stuifmeel is de eiwit leverancier voor het jonge broed. Ze vlogen op taxus, krokussen en wilgenkatjes. Nu zitten ze allemaal in een tros om de koningin en het jonge broed om die warm te houden en van eten te voorzien. Omdat ze in een tros zitten kunnen ze wanneer het langer koud blijft moeilijk bij het voer komen voor het broed en de koningin. Het moet gauw warmer worden, want de bijen hadden al lang moeten vliegen op zoek naar stuifmeel. De overlevingskansen van koningin en broed worden er niet beter op door dit langdurig aanhoudende koude weer.

Sophie Kattouw

Activiteiten

25 Mei, jeugd-excursie, waterbeestjes. Verzamelen om 13:30 uur bij De Eskampen, fiets meenemen! Kosten 1 euro. Aanmelden bij Yolanda van der Veen (050-3185709 of yoyo.1@live.nl)

Excursie weidevogels op **zaterdag 8 juni** 13.00 uur / opgave verplicht voor 5 mei. Verzamelen bij de kerk om **11.45 uur**. Terug om circa **16 uur**. Kosten 10 euro per persoon. Opgeven bij Ben Stellink (benstellink@home.nl of 050-5033985)

Zaterdag 8 juni bent u van harte welkom (met partner en kinderen) op de jubileum-BBQ. Bij Henk en Elly Wielink, Zuurseweg Peize. Vanaf **17 uur**, 10 euro pp, kinderen tot 12 jaar gratis. Aanmelden en doorgeven dieetwensen **voor 1 juni** bij Sophie Kattouw (050-5033303 of sophie.kattouw@hetnet.nl). Bord, bestek en tuinstoel/zitplek mee!

Ergens **half juni**, ringen jonge ooievaars. Afhankelijk van broedsucces en leeftijd "kuikens". Aankondiging volgt later via gebruikelijke kanalen.

22 juni/23 juni, jeugd- en gezins-activiteit. Midzomerfestival bij het Bezoekerscentrum Buitenplaats Reitdiep, Noorderhoogerbrug, door Het Groninger Landschap. Met allerlei activiteiten voor kinderen en ouders (uileballen pluizen, waterbeestjes, broodjes bakken, slootje springen, markt met streekproducten, etcetera). Tussen 11 en 17. Op eigen initiatief en eigen vervoer. Een echte aanrader! Voor informatie en details zie www.groningerlandschap.nl

31 augustus, jeugd-excursie, blotevoeten pad, inclusief picknick. Nadere informatie volgt.

In de planning voor het najaar 2013, data volgen in volgende Info en/of per mail:

Excursie drinkwater. Lezing marter-achtigen. Jeugd excursie nestkasten bouwen (oktober) en deze vervolgens hoog ophangen in het Bosplan op de nationale natuurwerkdag, op de eerste zaterdag in november, **2 november**.

BELANGRIJK! Vaak herinneren wij u aan een activiteit per e-mail, of kondigen we niet eerder geplande activiteiten en lezingen aan. We krijgen echter steeds vaker foutmeldingen terug, en dus bent u niet op de hoogte! Verandert uw provider en/of uw mailadres: geef het door! **ivn.peize@gmail.com**.

Nieuwe leden

We verwelkomen Jur van der Veen als nieuw lid! Jur heeft zich tevens aangesloten bij de activiteiten commissie, en een lezing over Patrijzen georganiseerd. Leuk! In de volgende info zien we graag een verslagje van deze interessante lezing van 27 maart. We wensen je veel plezier bij onze vereniging!

